

El forat de l'Embut de Núria és la cova prehistòrica més alta del Pirineu

La campanya arqueològica permet recuperar fragments d'indústria lítica, ceràmiques i restes d'os bru de fa 5.500 anys



Imatge interior de la cova | ACN

La cova del forat de l'Embut, situada a 2.235 metres d'altura a Queralbs, al costat de Núria, és la cova prehistòrica amb ocupació humana a més alçada del Pirineu localitzada fins ara. I, segons les últimes troballes arqueològiques, també era un punt de manipulació de **malaquita**, un mineral preuat que s'usava per a objectes d'ornamentació i l'extracció de coure per a la producció metal·lúrgica.

Al capdavant de la investigació hi ha l'equip de l'**Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social (IPHES-CERCA)** i de l'**Àrea de Prehistòria de la Universitat Rovira i Virgili (URV)**. La campanya també ha permès recuperar restes d'indústria lítica i ceràmiques de fa més de 5.500 anys. Es creu que pertanyen als primers pastors del Pirineu Oriental.

L'aparició de mig centenar de restes de malaquita, un mineral que destaca pel seu color verd, confirmen que la cova prehistòrica 338 de Queralbs -també coneguda com a cova del forat de l'Embut-, va ser un indret de manipulació d'aquest material d'interès en la **prehistòria**. "Era molt preuada pels grups prehistòrics si bé la seva distribució és escassa al territori", remarca el codirector del jaciment, **Carles Tornero**, juntament amb el catedràtic de Prehistòria i antropòleg

Eudald Carbonell.

El mineral s'extreia d'un aflorament proper que ja s'ha pogut identificar, i es transportava fins a la cova, on es processava amb diferents finalitats com ara **la producció d'elements d'ornamentació, l'elaboració de pigments o l'extracció del coure** que conté la malaquita per a la producció metal·lúrgica.

És una de les conclusions de la darrera **campanya arqueològica** que s'ha fet aquest estiu. Concretament, des del 26 d'agost i fins al 6 de setembre amb investigadors de l'IPHES-CERCA i de l'Àrea de Prehistòria de la Universitat Rovira i Virgili (URV). El primer cop que es va explorar va ser l'any 2012 per part del Grup d'Investigació en Arqueologia del Paisatge (GIAP), de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC-CERCA). El 2018 es va fer una segona intervenció i aquesta última, ha estat la tercera.



Fragment de malaquita recuperat a la cova. Foto: ACN

Enguany **s'han excavat 8 m2 (la cova fa més de 100 m2)** i s'han pogut recuperar més d'un miler de restes, com ara vasos ceràmics elaborats a mà, restes d'indústria lítica, fragments de combustible vegetal carbonitzat emprat en fogars i també restes òssies dels animals consumits. Uns materials que confirmen que aquesta cavitat es va utilitzar fa més de 5.500 anys (des del neolític fins a l'edat de bronze) i que es tractaria de **les primeres comunitats de pastors del Pirineu Oriental**. Està situada en un enclavament estratègic, a mig camí entre la Vall de Núria i el pic del Puigmal.

[h3]Refugi natural de pastors[/h3]

D'altra banda, també s'han recuperat **restes d'os bru del Pirineu (*Ursus arctos*)**. Els investigadors apunten que podrien ser d'un moment anterior a l'arribada dels primers pastors fa més de 5.500 anys i destaquen que tenen un valor paleontològic "molt important" per l'estudi de la fauna salvatge i actualment extinta als Pirineus. Històricament, la cova 338 ha estat estretament vinculada a l'ús ramader dels extensos prats de l'entorn durant la temporada estival, com a refugi natural dels pastors que acompanyaven els ramats, generalment d'ovelles.

Per últim, la campanya també ha permès constatar que aquest emplaçament destaca per la seva preservació i antiguitat. I és que si bé hi ha altres jaciments prehistòrics documentats en una altura similar, aquests es troben en abrics petits o estructures a l'aire lliure i amb registres arqueològics "escassos i mal preservats per una major exposició a la intempèrie". És per això que confien que les futures investigacions a la cova de Queralbs aportin informacions "molt rellevants".

L'excavació de la cova 338 forma part d'un pla de recerca que inclou l'estudi d'altres jaciments del Ripollès. S'emmarca en **el projecte Arrels**, amb el suport del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i Freser, l'Ajuntament de Queralbs i la conselleria de Cultura.



Vista exterior de la cova de Núria. Foto: ACN